

Listasavn Føroya

Marita Petersen, lögmaður, helt upplatingarrøðuna í samband við at Listasavn Føroya lat upp friggjadagin

„Einaferð kemur tað undan alt, sum fær skap í dreyni, livir í duldm og grø, durvar drúgt undir heilum, rennur tó upp í ljósið spegling av himni og jørð.“

Songur til Listaskálan eftir Karsten Hoydal.

Fyrstu ferð menniskjan skapaði annað og meira enn júst tað, sum var neyðugt til at livjagja sær, var listin til, og í tey meira enn túsund ár, fólk hava búið á hesum klettum, hava føroyingar skapað list.

Men í vanligari merking av fyribigginum list er føroysk list ung. Tær ymsu listagreinar: skaldskapur, sjónleikur, tónleikur og myndlist eru tó í dag partar av fjølbroytta mentanarlívinum í Føroyum.

Málningalistin í Føroyum verður søgd at hava sínar røtur í skandinaviskari málningalist. Hon er grein av skandinaviska trænum, ein grein sum er vaksin og hevur ment seg undir heilt serligum korum og fortreytum, – eins og Føroyar eru eitt norðrønt land, sum tó við øllum tí, sum eyðkennir fólk, her býr, sum eina serstaka tjóð.

Føroysk málningalist í nútíðarmerking kann sigast at vera grundað av málaranum Sámali Joensen-Mikines.

Teir málara, sum eldi vóru enn Mikines, høvdu ikki útbúgving sum listar-

menn, og teir vóru ikki listarmenn burturav, hóast fleiri teirra høvdu ríkar gávar.

Mikines vildi annað enn bert avmynda og mála til prýðis. Hann royndi at tulka umhvørvið sítt í list síni og greina liv sítt í føroysku myndum sínum. Til ber at siga, at Mikines skapti listasøgu okkara – ella, at hann var tann fyrsti málari í føroyskari listasøgu.

Hann var tann fyrsti í eini røð av týðandi føroyskum myndlistafólki, sum bæði gjørd vart við seg her heima á klettunum og vinnu áns í útlandum.

Í triatíðunum og eftir kríggið fóru fleiri føroyingar úttil lands at nema sær útbúgving sum listafólk. Tað, vit serliga leggja til merkis, er, at tey komu heim aftur til Føroya, og av hesum fólki vil eg her nevna fremsta myndlistarmann okkara, Ingálv av Reyni, og slóðbróttaran innan standmyndalist í Føroyum, Janus Kamban.

Seinnu helvt av hesi øld hava nógvar føroyingar fingið útbúgving sum myndlistafólk, og tað er at gleðast um, at flest øll hesi hava valt at komið heimaftur at búseta seg í Føroyum.

At umrøða øll føroysk myndlistafólk, livandi sum farin, ber ikki til í stuttari røðu sum hesari; men øll hava tey staðið saman um at skapa tað blómandi mentanarlívið, sum er í Føroyum

í dag, og sum vit øll, hóast myrk skjóggj draga á luftina, og framtíðarvænirnar tykjast daprir enn fyrr, kunnu feignast um.

Í listaskálan kantatuni frá 1969 við tónleiki eftir William Heinesen tekur Karsten Hoydal soleiðis til um listafólkini:

„Hendurnar góðar, sum hildu á meili og málingapensli, festu í myndum streymandi rørslu og liv, landsløg í skiftandi litum, og lísi leikin í kroppi og limum, í monnum og dýrum, bráðkøst av veingjum og seglum, eisini yvirbragd tað, sum í sorg ella gleði – stokkat sum roykur í stormi feyk eftir andliti manna.“

Listin er sál okkara, listafólkini eru samvitska okkara – samstundis gleði og menning okkum. Tey vísa okkum á bæði tað álvarsama og vakra í lívinum, tey bróta karmarnar, flyta mörkin og rúmka ræurnar. Vóru tey ikki, var samfelag okkara sturvið, og deytt.

Vilja vit hava listafólk í Føroyum, mugu vit eisini skapa karmar, so at øll fáa lut í listini. Í 1969 varð Listaskálin bygdur og í dag er nýggja listasavnið liðugt.

Listasavn Føroya við sínum stýri og sínum dagliga leiðara, Bárði Jákupssyni,

hava í felag megnað at skipa fyrri byggingina av hesum stóra og vakra listasavnsbyggingi, sum vit í dag eru komin saman um at taka í brúk alment.

Til byggingina av nýggja listasavnið hevur stovnurin fingið figgarligan stuðul lutvist frá tí almenna og harvið frá øllum skattaborgarunum í hesum landi, og lutvist við studningi úr grunnum og frá øðrum stuðulsveitarum í Føroyum og útan fyrri Føroyar, og eg fari her landsstýrisins vegna at nýta høvið til at takka Augustinusgrunninum, Tórshavnar Kommununa, Veluxgrunninum, Knud Højgaard's grunni, Beckettgrunninum, grunni Margrethu dróttningar og Henriks prins, Listafelagi Føroya og hinum stuðulsveitarunum.

Nú eru hóskandi karmar skaptir um framsýningar av føroyskari list og framsýningar av list úr øðrum londum, og eg vóni, at tað fer at eydnast tykkum, sum fara at skipa fyrri her, at gera hetta hús til ein listamiðdepil, har fólk, føroyingar eins og gestir úr útlandum, fara at kenna seg væl og verða ríkað av tí, sum tey sleppa at siggja og uppliva.

Við ynskinum um framfarir fyrri listina og listafólkini í Føroyum og fyrri virksema í hesum húsum – lati eg Listasavn Føroya upp.

víkan
íð
íð

Dagny Joensen
skrivar.

Stóra hendingin í vikuni – eftir mínum tykki – var rentulekkingin, sum kanska kann bota um víðurskiftini hjá vanligum sethúsaeigarum, ið helst eru teir í lotuni, ið kennast seg harðast krøystar í gerandisdegnum, i royndini at yvirleva í hesum landi, sum nú er so ómetalinga nógv broytt.

Spurningurin er ikki um at forvinna sær til ferðir til sólarstrendur, nýggjan húsbúna, bílar ella aðrir skreytlutir. Tað snýr seg um at fáa endarnar at røkka saman, og tað er ikki sum at siga tað í hesum døgum. Fólk flyta av landinum, familjur noyðast at góðtaka, at tryggja framtíðarætlan hjá familjuni við smábørnum nú verður bytt sundur, tí pápar noyðast av landinum frá teimum smáum, sum teir annars høvdu sett sær fyrri at vera hjá og uppliva frá nýføðinginum, fyrstu orðini tey siga, fara til gongu fyrstu ferð o.s.fr.

Eg veit um ein, sum er farin til Danmarkar at rógva út, og nógvar við honum. Tað tykist lægið, men so stór vend er komin í hjá okkara.

Harnæst stórhendingin, sum tann at Listasavn Føroya nú letur upp í nýggjum umhvørvi.

Tað verður mangan havt á lofti, at føroyingar ikki lesa bókur, sum rithøvundar okkara við strótr stríð og strevfiggarliga eins og arbeidsliga – fáa greitt úr hondum. Óvist er, um tað er so illa stakt korti.

Hinvegin, so er tað avgjørt veruleiki, at flest allir føroyingar hava áhuga fyrri myndlistini og teimum listagreinum, sum eru umboðaðar t.d. á Listasavnið.

Ti er tað avgjørt einki ivamál, at nýggja Listasavnið verður ein stovnur, sum allir føroyingar fara at njóta gott av.

Listafólk hava her fingið ein karm, sum gevur teimum góðar umstøður, ikki bert til framsýningar, men ivaleyst gevur hesin nýggjan íblástur til teirra, sum virka innan ymsu listagreinar.

Listasavn Føroya er málað svart, og tað skulu helst koma nógvar meiningar fram um, hvørt hetta er heppið ella óheppið.

Hinvegin so er umhvørvið innan hjóstið og íheimligt, og røkkur út í Viðarlundina, sum í dag er eitt sindur fjaðursár á líti.

Nú stovnurin er har, hugsar tú, at tað er lægið at vit hava kunnað verið hann fyrri uttan. Soleiðis er við øllum, sum røkkur eitt vet longur enn vit í hugaheiminum dagliga ímynda okkum. Tað er hugvekjandi.

Í Danmark er fundur á hægsta stigi, har EF londini tosa um framtíðarvirkssemi í felagsskapinum.

Danmark hevur staðfest seg í útheiminum, men tað landið, ið segði nei til felags gjaldoyrað, felags verjuher o.s.fr.. Nú verður kjakast um tiltak ella hugmyndina "Den sociale dimension", sum vit ivaleyst fara at hoyra meira um komandi dagarnar.

EF londini hava samtykt, at eitt ávíst arbeidsløysi er komið fyrri at verða. Tað er góðtikið, og tað er ráðandi, at grundlógarfesti reglan, at arbeiði skal vera til allar hendur, soleiðis verður avtíkin av londum, sum hava aðra uppfatan av, hvussu menniskjuni skulu liva og virka í okkara heimsparti.

Fáa danir ávirkan á hesa reglu, kunnu vit, sum eru uttan fyrri handa bjálkan, kenna okkum eitt sindur tryggja.

Tað áttu eisini at verið uppgávan hjá okkara fólkavaldu at gjørt reglur fyrri "okkara egna sosialu dimensión", sum skuldi verið at tilluta øllum arbeiði ávísan part av degnum.

Tað skuldi helst ikki verið sum nú, tá tú ikki torir at tosa um, hvussu nógv tú hevur at gera um dagarnar.

Hetta er vorðið eitt "luxusproblem", sum eingin vil kennast við. Tá eru vit illa farni, um vit bert kjakast um markið fyrri, hvussu stóru arbeidsløysisstuðulin skal vera, istaðin at krevja rættin til arbeiði.

Tað er ikki so vanligt at politikarar hava serligan tokka til mentamál. Marita Petersen helt røðu sum prógvaði, at i lögmanni hevur listamál sín náttúrliga pláss millum øll hini meira trupla málini í Tinganesi